

สถาปัตยกรรมกิ่งถาวรเพื่อฟื้นฟูที่ดินในบริบทเมือง¹

ณัฐนันท์ ดวงวิวงศ์

หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Doungriwong_n@hotmail.com

ศุคตยุตติ จารุณช

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Charunut_s@silpakorn.edu

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน โฉนดที่ดินในประเทศไทยกว่าร้อยละ 60 ของเอกชนถูกถือครองโดยเจ้าของที่ดินเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น เหล่าผู้ถือครองต่างเลือกครอบครองที่ดินไว้เพื่อเก็งกำไรในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และเลี้ยงชีพของที่ดินรกร้าง ด้วยการปลูกพืชพรรณตามที่กฎหมายระบุ ส่งผลให้ที่ดินเหล่านี้ไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งจากข้อมูลข้างต้นส่งผลให้ประชากรกว่า 750,000 คนในเมืองนั้น ไม่มีการถือครองที่ดินแม้แต่ตารางวาเดียว เราเรียกปัญหานี้ว่าความเหลื่อมล้ำของที่ดิน จึงนำไปสู่การศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของที่ดิน ด้วยสถาปัตยกรรมกิ่งถาวรซึ่งนำปัจจัยด้านระยะเวลา และสถานะการยึดครองพื้นที่โดยพลการ มาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา

บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ดินที่ตั้งใจให้ทิ้งร้าง ไม่ว่าจะด้วยการเก็งกำไรสำหรับพัฒนาพื้นที่ต่อไปในอนาคต หรือเหตุปัจจัยอื่นก็ตาม ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ส่วน ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ลักษณะที่ดินทั้งในด้านรูปลักษณะ ขนาด การเข้าถึง และปัจจัยในการตั้งใจให้ทิ้งร้าง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาที่ดิน 2. การวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมที่มักเกิดขึ้นบนพื้นที่ทิ้งร้าง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาที่ดิน 3. การวิเคราะห์และสร้างชุดเครื่องมือทางสถาปัตยกรรมกิ่งถาวรผ่านกรณีศึกษาและการออกแบบ

โดยผลลัพธ์ของการศึกษาคือการเข้าใจในลักษณะเชิงคุณภาพของที่ดินอันมีผลเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น และการออกแบบชุดเครื่องมือทางสถาปัตยกรรมกิ่งถาวรที่สามารถเข้าไปทำงานกับพื้นที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือสี่ชุด อันได้แก่ เครื่องมือลักษณะฐาน เครื่องมือลักษณะพื้นที่โอบล้อม เครื่องมือส่วนงานระบบ และเครื่องมือเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้เองที่เข้ามาทำงานกับกิจกรรม8ประเภท อันได้แก่ พื้นที่พักอาศัย พื้นที่จัดงานกิจกรรม พื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่ชุมชน พื้นที่ตลาด พื้นที่สวน พื้นที่ทางกีฬา และพื้นที่ด้านพลังงาน

คำสำคัญ: การพัฒนาที่ดิน, ชุดเครื่องมือในการออกแบบ, สถาปัตยกรรมกิ่งถาวร, ความเหลื่อมล้ำทางที่ดิน

¹ บทความปริทัศน์นี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ณัฐนันท์ ดวงวิวงศ์. สถาปัตยกรรมกิ่งถาวรเพื่อฟื้นฟูที่ดินในบริบทเมือง. เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม แผน ก แบบ ก 2 แนวความคิดในการออกแบบ ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Long-term Temporary Architecture in the Vacant Land

Nattanan Doungriwong

Master of Architecture

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Doungriwong_n@hotmail.com

Sukotyut Charunut

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Charunut_s@silpakorn.edu

Abstract

Nowadays, over 60% of private title deeds in Thailand are held by only 10% of land owners. These landowners evade taxes on wasteland with the cultivation of plants as specified by the law. As a result, these lands cannot be used to their full potential. In addition, the above data results in a population of more than 750,000 households who are unable to own not even a single square meter of land. We call this problem 'Land Inequality'. thus leading to a study to solve these problems of land inequality with a semi-permanent architecture that takes the time factor and conditions of arbitrary occupation of the area as a tool for solving problems.

This article, therefore, aims to study the lands which were intended to be abandoned. Whether with speculation for further development in the future or other factors through the segment analysis process, namely: 1. The analysis of land characteristics in terms of appearance, size, accessibility, and factors of intentional abandonment which we wish to provide knowledge and understanding of land development. 2. Analysis of activities that usually occur on abandoned land which is important in land development. 3. Semi-permanent architectural toolkit analysis and construction through case studies and design.

The consequence of the study was to understand the qualitative characteristics of the land about its activities and the design of semi-permanent architectural toolkits that can effectively work with the land through four tools: Base tools, Enclosure tools, System Tools, and street furniture tools. These tools come to work with 8 types of activities, including residential areas, event spaces, parks, community areas, markets, gardens, sports areas, and Sufficient-energy type areas.

Keywords: Land development, Architecture Tool, Long-term temporary architecture, Land inequality

1. บทนำ

“ที่ดินที่ถูกทิ้งร้างเพื่อการพัฒนา” ในปัจจุบันโฉนดที่ดินกว่า 60% ของเอกชนถูกถือครองโดยคนเพียง 10% เหล่านายทุนต่างครอบครองที่ดินไว้เพื่อเก็งกำไรในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และลดภาระทางภาษีของที่ดินร้างด้วยการปลูกต้นกล้วย หรือการเกษตรอื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุ จากข้อมูลข้างต้นส่งผลให้ประชากรกว่า 750,000 คนวุ่นวายไม่มีที่ถือครองที่ดินแม้แต่ตารางวาเดียว เราเรียกปัญหานี้ว่า “ความเหลื่อมล้ำของที่ดิน” (ดวงมณี เลาวกุล, 2557)

พื้นที่ดินจำนวนมากมีการทิ้งร้างเพื่อการพัฒนาเมื่อมีปัจจัยและเวลาที่เหมาะสม ซึ่งจากฐานข้อมูล และระบบติดตามประเมินผลการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานคร พบว่าในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครฯ ที่ค้นพบในลักษณะที่เป็นที่ว่างตามนิยามของรายงาน “พื้นที่สีเขียวเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีของทอม. แสดงจำนวนพื้นที่สีเขียว 9 ประเภท” มีที่ดินเป็นที่ว่างที่เป็นที่ของเอกชนราวสามสิบล้านตารางเมตร นับเป็นแปลงที่ดินจำนวน 2,992 แห่ง ซึ่งที่ดินเหล่านี้ต่างถูกทิ้งร้าง และไม่ได้รับการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด” (ฐานข้อมูล และระบบติดตามประเมินผลการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานคร, 2564)

“สถาปัตยกรรมชั่วคราว” ขนาดผิวพื้น และอาณาบริเวณที่ไม่ประจำ และไม่ใช้งานตลอดไป (ภูริวัฒน์ ไชยมีสุข, 2556), (Simona Kolimárová, 2564) โดยมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มักตอบสนองในปัจจัยต่าง ๆ ในหลาย ๆ ด้าน นอกจากปัจจัยด้านเวลา เช่น ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่ต้องมีต้นทุนทางราคาที่ต่ำ หรือปัจจัยทางด้านการใช้งานที่มีลักษณะของกิจกรรมชั่วคราว ไม่ได้ต้องการครอบครองพื้นที่จากสถาปัตยกรรมหรือผู้ใช้งานมากนัก เป็นต้น

“จากชั่วคราวสู่กึ่งถาวร” เมื่อความต้องการทางการใช้งานพื้นที่ว่างมีระยะเวลาที่มากขึ้น แต่ไม่ได้มากจนเกิดการสร้างพื้นที่จากสถาปัตยกรรมที่หนาหนัก และถาวร สถาปัตยกรรมกึ่งชั่วคราวจึงเป็นนิยามของสถาปัตยกรรมที่มีช่วงระยะเวลาที่ยาวนานในช่วงประมาณหนึ่ง และตอบสนองปัจจัยทางด้านการใช้งานที่หลากหลายมากขึ้น ครอบครองพื้นที่ยาวนานขึ้นมากกว่าสถาปัตยกรรมชั่วคราวที่กล่าวมาในข้างต้น

“สถาปัตยกรรมกึ่งถาวรสู่การพัฒนาที่ดินที่ถูกทิ้งร้าง” เมื่อการพัฒนาที่ดินในลักษณะที่ถูกทิ้งร้างเพื่อการพัฒนาจำเป็นต้องเป็นการพัฒนาด้วยสถาปัตยกรรมที่มีปัจจัยทางด้านต้นทุนราคา และระยะเวลาในหนึ่งช่วง ที่ยาวนานกว่าสถาปัตยกรรมชั่วคราวทั่วไป หากแต่สั้นกว่าสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะที่มีความเป็นถาวร ดังนั้นการศึกษาทำความเข้าใจสถาปัตยกรรมกึ่งถาวร ที่มีช่วงเวลาในการครอบครองพื้นที่ในหนึ่งช่วงที่เหมาะสมกับการพัฒนาที่ดินในลักษณะนี้ จึงเป็นที่ยอมรับสำคัญตั้งต้นในการศึกษาของบทความฉบับนี้ เพื่อสร้างชุดเครื่องมือทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของที่ดินในลักษณะนี้

2. วัตถุประสงค์ของบทความ

บทความนี้ มุ่งศึกษาพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างเพื่อการพัฒนา และสถาปัตยกรรมประเภทกึ่งถาวร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์โดยคำนึงถึงปัจจัยในการศึกษาดังนี้

- 2.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างเพื่อการพัฒนา ทั้งในด้านรูปลักษณะทางกายภาพ การเข้าถึง มูลค่าของที่ดิน บริบทโดยรอบ เพื่อวิเคราะห์ และทำความเข้าใจลักษณะของที่ดินที่ถูกทิ้งร้างเพื่อการพัฒนา
- 2.2 การศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้งานในพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ดิน และส่งผลประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของที่ดินนั้น ๆ
- 2.3 การศึกษาลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรมกึ่งถาวร เพื่อทำความเข้าใจถึงวิธีการในการก่อรูปของสถาปัตยกรรมในลักษณะนี้ อันมีผลต่อการใช้งานพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ดิน

3. วิธีการวิจัย

3.1 การเก็บข้อมูล

- 3.1.1 รวบรวมข้อมูลพื้นที่ว่างทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร ผ่านฐานข้อมูล และระบบติดตามประเมินผลการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานคร
- 3.1.2 คัดกรองข้อมูลพื้นที่ว่างที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิจัย เช่นลักษณะของที่ดินที่มีเจ้าของพื้นที่ดินเป็นเอกชน หรือลักษณะของที่ดินที่ไม่ใช่ที่ลุ่มตามนิยามของรายงาน “พื้นที่สีเขียวเพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีของกทม.แสดงจำนวนพื้นที่สีเขียว 9 ประเภท
- 3.1.3 ศึกษาลักษณะของกิจกรรมที่สามารถพัฒนาพื้นที่ดินในลักษณะของที่ดินที่ถูกทิ้งร้างเพื่อรอการพัฒนา
- 3.1.4 ศึกษาลักษณะของสถาปัตยกรรมกึ่งถาวร

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล

- 3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ว่างหลังการคัดกรอง วัดค่าเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงจัดแยก วิเคราะห์หมวดหมู่พื้นที่ดิน
- 3.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษาเพื่อหาประเด็นในการสร้างกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ดินลักษณะนี้
- 3.2.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษาเพื่อหาประเด็นทางสถาปัตยกรรมในการสร้างชุดเครื่องมือของสถาปัตยกรรมกึ่งถาวร
- 3.2.4 วิเคราะห์วิธีการผสมผสานเครื่องมือทางสถาปัตยกรรม กิจกรรม และพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างเพื่อรอการพัฒนา

3.3 สังเคราะห์ข้อมูล

- 3.3.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสร้างข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลทางที่ดิน
- 3.3.2 นำผลการวิเคราะห์กิจกรรมจากกรณีศึกษามาผสมผสานเข้ากับข้อมูลความเป็นไปได้ของที่ดิน
- 3.3.3 นำผลการวิเคราะห์เครื่องมือทางสถาปัตยกรรมกึ่งถาวรมาผสมผสานเข้ากับข้อมูลความเป็นไปได้ของที่ดินและความเป็นไปได้เชิงกิจกรรม
- 3.3.4 นำข้อมูลมาสร้างเป็นคู่มือทางสถาปัตยกรรมกึ่งถาวรเพื่อการพัฒนาที่ดินในบริบทเมือง

4. ผลการวิจัย

4.1 พัฒนาการความเหลื่อมล้ำทางที่ดิน

ตามข้อมูลขนาดที่ดินในประเทศไทยทศวรรษ 2550 จะพบว่าที่ดินไทยแบ่งออกเป็นสี่ส่วน อันประกอบด้วย 1.ป่าสงวนแห่งชาติ 144.54 ล้านไร่ (45%) 2.กรมที่ดิน 130.74 ล้านไร่ (41%) 3.สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือ ส.ป.ก. 34.76 ล้านไร่ (11%) และ 4.ที่ดินราชพัสดุ คิดเป็น 9.78 ล้านไร่ (3%) ซึ่งที่ดินที่มีการใช้งานโดยทั่วไปคือที่ดินในข่ายรับผิดชอบของกรมที่ดิน 130.74 ล้านไร่ (ดวงมณี เลาวกุล, 2557)

โดยเมื่อเปรียบเทียบจากการครองครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิประเภทโฉนดที่ดินในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2555 จะพบว่าผู้ถือครองร้อยละ 10 ถือครองที่ดินกว่าร้อยละ 61.48 จากที่ดินทั้งหมดที่มีเอกสารสิทธิ อีกทั้งกว่าร้อยละ 50 ของผู้ถือครองทั้งหมดกลับถือครองที่ดินไม่เกินครึ่งไร่จนละ 1 ไร่ ในทางกลับกันนั้น ค่าเฉลี่ยการถือครองที่ดินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลับสูงถึงคนละ 71 ไร่ ซึ่งอยู่ในกลุ่มที่มีที่ดินมากที่สุดในประเทศไทย ปัญหาเหล่านี้เรียกว่า ความเหลื่อมล้ำทางที่ดิน ซึ่งเมื่อสำรวจลงไปใบรายละเอียดจะพบที่ดินจำนวนมากที่ถูกถือครองแต่ไม่ถูกใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยที่ดินเหล่านี้จะถูกเรียกว่า “ที่ดินที่ถูกทิ้งร้างเพื่อรอการพัฒนา”

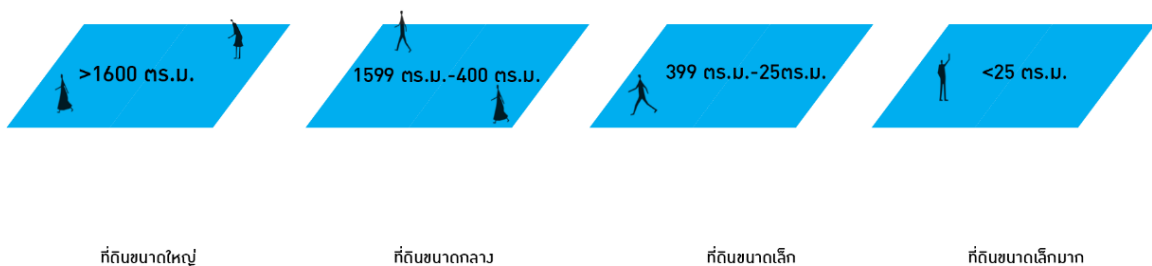
4.2 ลักษณะของพื้นที่ว่างที่ถูกทิ้งร้างเพื่อการพัฒนา

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลพื้นที่ว่างผ่านฐานข้อมูล และระบบติดตามประเมินผลการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานคร พบว่าในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ว่างทั้งหมด 7,009 แปลง โดยคิดเป็นพื้นที่ทั้งหมด 123,363,572 ตารางเมตร โดยสามารถคัดกรองพื้นที่ที่อยู่นอกข่ายการศึกษาอันได้แก่ พื้นที่สนามกีฬากลางแจ้ง สนามกอล์ฟ แหล่งน้ำ พื้นที่ไม้ยืนต้น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เพาะสัตว์น้ำ และพื้นที่อื่นๆ รวมถึงพื้นที่ของรัฐ พื้นที่ทางศาสนา และพื้นที่ที่ไม่ทราบเจ้าของออกแล้ว จะสามารถรวบรวมข้อมูลพื้นที่ดินที่ผ่านการคัดกรองเป็น 2,992 แปลง คิดเป็น 30,964,320 ตรม. หรือ 19,352 ไร่ (ฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานคร, 2564)

4.2.1 การวิเคราะห์ที่ดิน

โดยสามารถจำแนกที่ดินผ่านเกณฑ์การวิเคราะห์ได้ดังนี้

- **รูปร่างของที่ดิน** โดยแบ่งเป็นที่ดินรูปร่างจัตุรัส คิดเป็น 23.9% ที่ดินรูปร่างหลายเหลี่ยมใหญ่ คิดเป็น 20.8% ที่ดินรูปร่างสี่เหลี่ยมหน้าแคบ 19.6% ที่ดินรูปร่าง สี่เหลี่ยมหน้ากว้าง 17.8% อื่น ๆ 16.2% และที่ดินหลายเหลี่ยมเล็ก 1.8%
- **ราคาของที่ดิน** ซึ่งจำแนกจากราคาประเมินตามย่านของที่ดินราคาที่ดิน แต่ละจังหวัด ราคาประเมินที่ดิน ปี 2564-2565 จากกรมธนารักษ์ ออกมาได้ดังนี้ ที่ดินที่มีราคาสูงมาก 35.4% ที่ดินที่มีราคาปานกลาง 28.2% ที่ดินที่มีราคาถูก 17.9% ที่ดินที่มีราคาแพงมาก 15.8% ที่ดินที่มีราคาแพง 2.7%
- **การเข้าถึง** ซึ่งจำแนกตามลักษณะการเข้าถึง ได้แก่ ที่ดินในซอย 53.4% ที่ดินติดถนนใหญ่ 24.7% ที่ดินในซอยต้น 18.9% อื่นๆ 2.9%
- **ขนาดที่ดิน** โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้ ที่ดินขนาดใหญ่ 70.9% ที่ดินขนาดกลาง 21.6% ที่ดินขนาดเล็ก 6.8% และที่ดินขนาดเล็กมาก 0.7%
-

ภาพที่ 1: แสดงการแบ่งเกณฑ์ขนาดที่ดิน

4.3 ความสัมพันธ์ในทางคุณลักษณะของที่ดิน

เมื่อนำข้อมูลของที่ดินตามลักษณะที่ถูกจำแนก อันได้แก่ รูปร่างของที่ดิน ราคาที่ดิน การเข้าถึงที่ดิน และขนาดของที่ดินมาวิเคราะห์อย่างเอกเทศ โดยไม่ได้วิเคราะห์ปัจจัยอื่นควบคู่กันอาจทำให้ผลการวิเคราะห์คาดเคลื่อนและขาดความแม่นยำ เช่นหากพิจารณาจากพื้นที่ดินที่ถูกทิ้งร้างที่มากที่สุดที่แบ่งตามรูปร่างที่ดิน จะพบว่าเป็นที่ดินที่มีรูปร่างสี่เหลี่ยมจัตุรัส ซึ่งขัดความเข้าใจโดยทั่วไปว่าที่ดินลักษณะนี้จะเป็นที่ดินที่พัฒนาง่าย หากแต่เมื่อพิจารณาควบคู่กับคุณสมบัติด้านตำแหน่งและราคาแล้วจะพบว่า ที่ดินลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัสในส่วนมากนั้นจะเป็นที่ดินซึ่งอยู่ชานเมือง มีราคาถูก ดังนั้นการวิเคราะห์คุณสมบัติที่ดินจึงควรวิเคราะห์ควบคู่ไปกับปัจจัยอื่นด้วย โดยสามารถสรุปได้ออกเป็น 4 คู่ความสัมพันธ์ อันได้แก่

- ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงและขนาดของที่ดิน

พบว่า ที่ดินที่พบมากของคู่ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงและขนาดของที่ดิน มักจะมีขนาดกลาง และไม่ติดถนนใหญ่ คือมากกว่าร้อยละ 36 ของที่ดินที่พบได้ทั้งหมด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ที่ดินที่ถูกทิ้งร้างมักมีขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่ การเข้าถึงของผู้ใช้งานไม่ได้มีปริมาณมากพอที่จะพัฒนาที่ดินในทันที

- ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงและราคาของที่ดิน

พบว่า ที่ดินที่พบมากของคู่ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึง และราคาของที่ดิน จะสามารถพบได้มากกับที่ดินที่อยู่ในซอยไม่ติดถนนใหญ่ และอยู่รอบนอกของกรุงเทพมหานคร โดยพบได้ที่ร้อยละ 17 ของที่ดินที่พบได้ทั้งหมด

- ความสัมพันธ์ระหว่างรูปร่างของที่ดินและขนาดของที่ดิน

พบว่า ที่ดินที่พบได้มากคือที่ดินรูปร่างหลายเหลี่ยม และขนาดใหญ่เกิน 1 ไร่ โดยพบได้มากถึงร้อยละ 19.4 ของที่ดินที่พบได้ทั้งหมด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าที่ดินลักษณะนี้เป็นที่ดินที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงในการพัฒนา จึงถูกทิ้งร้างไว้เพื่อรอการพัฒนาต่อไป

- ความสัมพันธ์ระหว่างรูปร่างของที่ดินและราคาของที่ดิน

พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรูปร่างของที่ดินและราคาของที่ดินกระจายอยู่ทั่วไปอย่างไม่มีนัยยะสำคัญ

4.4 การจำแนกที่ดินตามความยากง่ายในการพัฒนา

จากข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมมา สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์คุณลักษณะต่างๆ ผ่านการจำแนกที่ดินตามความยากง่ายในการพัฒนา โดยแบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ตามทำเลที่ตั้ง ซึ่งจะผูกพันกับตำแหน่งที่ตั้งของที่ดิน และสภาพแวดล้อมหรือสภาพเศรษฐกิจบริเวณรอบ ๆ ที่ดินผืนนั้น (สุกุลพัฒน์ คุ่มไพศาล, 2562) ซึ่งแสดงการแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนที่ดินได้ตามภาพที่ 2

Size		Access		Shape		Price (Location)	
Type	Score	Type	Score	Type	Score	Type	Score
ใหญ่ >1ไร่	100	ถนนใหญ่	100	หลายเหลี่ยมใหญ่	100	แพงมาก	100
กลาง <1ไร่ , >=1งาน	75	ในซอย	75	จัตุรัส	83.33	แพง	80
เล็ก <1งาน, >=25ตร.ม.	50	ขอยดิน	50	สี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้าง	66.66	ปานกลาง	60
เล็กมาก <25ตร.ม.	25	อื่นๆ(ที่ดินตาดบด)	25	สี่เหลี่ยมผืนผ้าแคบ	50	ถูก	40
				หลายเหลี่ยมเล็ก	33.33	ถูกมาก	20
				สามเหลี่ยม,อื่นๆ	16.67		

ภาพที่ 2: แสดงการแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนที่ดิน

สามารถแบ่งลำดับคะแนนจากผลรวมได้ดังนี้ พื้นที่ดินคุณภาพเยี่ยม ต้องได้คะแนนมากกว่า 325 คะแนน พื้นที่ดินคุณภาพดี ต้องได้คะแนน น้อยกว่า 325 คะแนน แต่มากกว่า 253 คะแนน พื้นที่ดินคุณภาพปานกลาง ต้องได้คะแนน น้อยกว่า 253 คะแนน แต่มากกว่า 181 คะแนน และพื้นที่ดินคุณภาพแย่มาก คือได้คะแนนน้อยกว่า 181 คะแนน ซึ่งสามารถแบ่ง สัดส่วนออกเป็น พื้นที่ดินคุณภาพดี (B) 60.6% พื้นที่ดินคุณภาพปานกลาง(C) 24.8% พื้นที่ดินคุณภาพเยี่ยม (A) 13.1% และพื้นที่ดินคุณภาพแย่มาก 1.5% โดยมีข้อสังเกตถึงที่ดินที่พบได้มาก มักมีราคาถูก ขนาดใหญ่ รูปลักษณะเป็นที่ดินหลายเหลี่ยม ใหญ่ เข้าถึงได้จากซอยทั่วไป ในขณะที่ที่ดินที่พบได้น้อยจะเป็นพื้นที่ดินราคาแพงมาก ขนาดเล็กถึงเล็กมาก รูปลักษณะของ ที่ดินเป็นหลายเหลี่ยมเล็กที่เข้าถึงได้ยาก

นอกจากนี้เมื่อเรานำข้อมูลเชิงปริมาณของคุณลักษณะที่ดินประเภทการเข้าถึงมาเปรียบเทียบกับข้อมูลคุณภาพที่ดิน ดังกล่าว จะไม่สามารถพบที่ดินที่มีคุณภาพดีในที่ดินที่มีการเข้าถึงยาก และพบได้น้อยมากในที่ดินที่เป็นที่ดินตาบอด

และเมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของที่ดินและการขนาดที่ดินจะสามารถตั้งข้อสังเกตเพื่อ อนุมานได้ว่าที่ดินที่มีคุณภาพและง่ายต่อการพัฒนานั้นจำเป็นต้องมีขนาดมากกว่า 1 งาน ซึ่งเป็นขนาดที่เหมาะสม เอื้อต่อ กิจกรรมที่หลากหลายและตอบสนองต่อผู้ใช้งานได้มากที่สุด

แผนภูมิที่ 1: แสดงลักษณะของที่ดินเมื่อเปรียบเทียบตามคุณสมบัติ

โดยเมื่อสรุปผ่านแผนภูมิที่ 1 ซึ่งแสดงลักษณะของที่ดินเมื่อเปรียบเทียบตามคุณสมบัติ จะสามารถเห็นถึงคุณ ลักษณะเฉพาะของที่ดินที่เหมาะสมในการพัฒนาอันเหมาะสมไปด้วยเงื่อนไขทางที่ตั้ง อันได้แก่ ขนาดที่ดี การเข้าถึงที่ดี มูลค่าที่ดี และชุมชนที่ดี

5. ข้อสรุปการวิเคราะห์ที่ดิน

ตารางที่ 1: แสดงข้อมูลสรุปลักษณะที่ดินเรียงลำดับตามปริมาณที่พบ

ลักษณะที่ดิน	ขนาดที่ดิน	การเข้าถึง	จำนวน (แห่ง)
หลายเหลี่ยมใหญ่	ขนาดใหญ่	ในชุมชน	239
สี่เหลี่ยมหน้ากว้าง	ขนาดใหญ่	- ในชุมชน	204
จัตุรัส	ขนาดใหญ่	ในชุมชน	193
หลายเหลี่ยมใหญ่	ขนาดใหญ่	ถนนใหญ่	168
สี่เหลี่ยมหน้าแคบ	ขนาดใหญ่	ถนนใหญ่	163
สี่เหลี่ยมหน้าแคบ	ขนาดใหญ่	ในชุมชน	141
อื่น ๆ	ขนาดใหญ่	ในชุมชน	141
จัตุรัส	ขนาดกลาง	ในชุมชน	124
อื่น ๆ	ขนาดใหญ่	ที่รกร้าง	82
หลายเหลี่ยมใหญ่	ขนาดใหญ่	ที่รกร้าง	80

เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลที่ถูกเก็บทั้งหมด จะสามารถสรุปลักษณะของที่ดินที่สร้างขึ้นที่พบได้เยอะได้ดังตารางที่ 1 ซึ่งมักเป็นที่ดินขนาดใหญ่ต้องการเงินลงทุนที่มากพอในการพัฒนา จึงสอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษาของบทความฉบับนี้ ที่มีเป้าประสงค์ในการศึกษาในการพัฒนาที่ดินลักษณะนี้ อีกทั้งเมื่อพิจารณาในเรื่องของการเข้าถึงแล้ว จะค้นพบว่าที่ดินเหล่านี้มันจะเป็นที่ดินที่อยู่ในชุมชน ซึ่งเอื้อต่อการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาที่ดินที่มีผลต่อบริบทแวดล้อมให้ได้รับการฟื้นฟูตามพื้นที่ดินอีกด้วย โดยที่กลุ่มที่ดินที่ต้องการศึกษาจะถูกจำเพาะไปใน 10 อันดับแรกที่พบได้เยอะที่สุด

กิจกรรมในพื้นที่ของที่ดินที่ถูกทิ้งร้างหรือมีลักษณะพิเศษ

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างหรืออาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ดินที่มีลักษณะความพร้อมในการใช้งานที่ยากต่อการใช้งาน ทั้งด้านความพร้อมของพื้นที่ เช่น ความรกร้าง หรือรูปร่างที่ไม่เอื้อต่อการใช้งานพื้นที่ เพื่อตอบสนองการใช้งานที่หลากหลาย และยืดหยุ่น ดังนั้นการคัดเลือกกรณีศึกษาทั้ง 16 กรณีจึงจะอยู่ภายใต้เกณฑ์ของการใช้งานพื้นที่ที่มีความพร้อมในการใช้งานต่ำ มีความเฉพาะตัว และมีการครอบครองที่ดินในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อีกทั้งยังคำนึงถึงการศึกษาวิธีการใช้งานพื้นที่ที่หลากหลาย และมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจน เช่น การใช้กิจกรรมชั่วคราวเพื่อทดแทนกิจกรรมเดิม การสร้างกิจกรรมชั่วคราวที่ตอบสนองต่อการใช้พื้นที่ที่ยากในการจัดการ

โดยเมื่อศึกษาจากกรณีศึกษา 16 กรณี จะสามารถพบได้ว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นมักเป็นกิจกรรมที่มีความชั่วคราว หรือ กึ่งถาวร ที่มีการจัดการหรือใช้งานพื้นที่ที่ไม่ซับซ้อน อันได้แก่ พื้นที่จัดกิจกรรม สัมมนา พื้นที่ทางศาสนา พื้นที่สำหรับชุมชน สวนสาธารณะอันรวมไปถึงกิจกรรมทางการเกษตร โดยที่หลายกิจกรรมมักมีนัยของการแทนที่ของกิจกรรมเดิมที่อาจไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ เช่นกรณีศึกษาของ Cube Temporary Exhibition Pavilion ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่นิทรรศการชั่วคราวเพื่อทดแทนพื้นที่เดิมที่มีการปรับปรุง หรือเป็นอาจเป็นกิจกรรมใหม่ที่เข้ามาทำงานกับลักษณะที่ดินที่มีการจัดการยาก และกิจกรรมทั้งหมดจะมีการใช้งานพื้นที่อย่างคุ้มค่าและพอดี เนื่องจากความเป็นชั่วคราวของของทั้งพื้นที่และกิจกรรม

จึงสามารถสรุปกิจกรรมที่สามารถเกิดขึ้นในที่ที่มีลักษณะของพื้นที่ดินที่ถูกทิ้งร้างหรือมีลักษณะพิเศษและมีจุดประสงค์การพัฒนามูลค่าของที่ดินและบริบทโดยรอบผ่านการวิเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้ง 16 กรณี ได้ดังนี้ พื้นที่พักอาศัย พื้นที่จัดงานกิจกรรม พื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่ชุมชน พื้นที่ตลาด พื้นที่สวน พื้นที่ทางกีฬา และพื้นที่ด้านพลังงาน

6. สถาปัตยกรรมปรากฏตัว (Pop Up Architecture)

จากการตั้งข้อสังเกตจากกรณีศึกษาทั้ง 16 กรณี ซึ่งคัดเลือกจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นในด้านการทำงานกับพื้นที่ที่มีความเป็นชั่วคราวไปจนถึงกึ่งถาวร และมีการเข้าไปทำงานกับพื้นที่ที่หลากหลายและมีความเป็นพื้นที่ที่ใช้งานที่ยากต่อการใช้งาน ทั้งด้านความพร้อมของพื้นที่ เช่น ความรกร้าง หรือรูปร่างที่ไม่เอื้อต่อการใช้งานพื้นที่

ภาพที่ 3: กรณีศึกษาทั้ง 16 กรณี

โดยเมื่อทำการวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมประเภทนี้แล้ว จะสามารถแยกประเภทออกเป็นสองแบบ โดยอาศัยการแบ่งตามช่วงระยะเวลาในการครองครอง กล่าวคือประเภทหนึ่งจะครอบครองพื้นที่บางส่วน แล้วจึงเกิดการปรากฏของสถาปัตยกรรมตามมา เมื่อความต้องการการใช้พื้นที่หมดลง องค์ประกอบบางส่วนจะยังคงอยู่ ในขณะที่องค์ประกอบอีกส่วนจะถูกรื้อถอนหายไป รอช่วงเวลาการปรากฏตัวใหม่อีกครั้งตามความต้องการของกิจกรรมที่มากขึ้นในภายหลัง (ภาพที่ 2 ด้านขวา) เราเรียกสถาปัตยกรรมชนิดนี้ว่า “สถาปัตยกรรมกึ่งถาวรที่ต้องการฐาน” ในขณะที่อีกประเภทหนึ่งจะเป็นการเริ่มต้นปรากฏตัวของสถาปัตยกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ เมื่อความต้องการในการใช้พื้นที่หมดลง องค์ประกอบทุกส่วนจะถูกรื้อถอนออกจนหมด รอช่วงเวลาการประกอบสร้างใหม่อีกครั้งตั้งแต่ต้น (ภาพที่ 2 ด้านซ้าย) เราเรียกสถาปัตยกรรมชนิดนี้ว่า “สถาปัตยกรรมกึ่งถาวรที่ไม่ต้องการฐาน” โดยสามารถระบุลักษณะจำเพาะของสถาปัตยกรรมทั้งสองกลุ่มประเภทนี้ได้ดังนี้

สถาปัตยกรรมที่ไม่ต้องการฐาน (แบบ A)

สถาปัตยกรรมที่ต้องการฐาน (แบบ B)

ภาพที่ 4: แสดงการเปรียบเทียบของการเกิดสถาปัตยกรรมปรากฏตัวทั้งสองรูปแบบ

6.1 แบบ A สถาปัตยกรรมกึ่งถาวรที่ไม่ต้องการฐาน

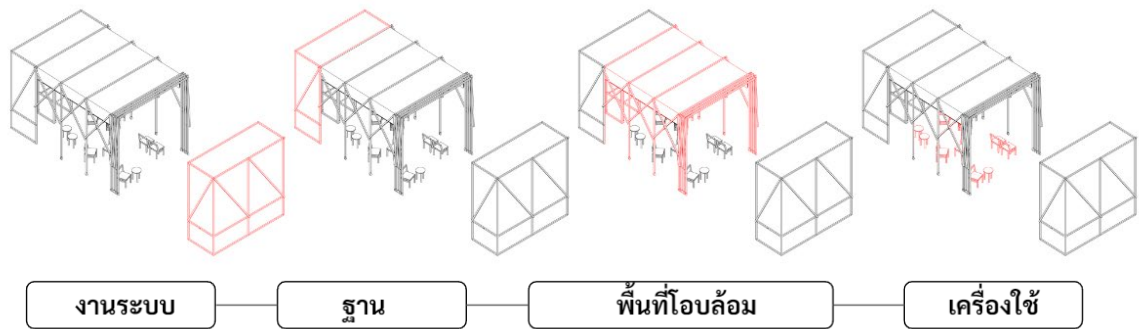
เป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่ไม่ต้องการฐาน ตามที่ได้อธิบายข้างต้น สถาปัตยกรรมชนิดนี้จะมีการปรากฏตัวจนครบรอบแล้วเริ่มขึ้นใหม่ เหมือนดังพองอากาศที่ผุดขึ้นมาแล้วแตกตัวไป เช่นการตั้งเต็นท์บนที่ว่างเปล่า การตั้งโครงสร้างเบาที่ไม่ต้องการฐานราก เป็นต้น ซึ่งลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบนี้มักจะเกิดขึ้นในกิจกรรมที่มีความซับซ้อนต่ำ ไม่ได้มีการจัดการพื้นที่ที่ยากนัก เช่น พื้นที่หาบเร่แผงลอย ลานกางเต็นท์ หรือพื้นที่พักคอยต่างๆ โดยพื้นที่เหล่านี้อาจต้องการสถาปัตยกรรมเพียงแค่การแสดงขอบเขต ดังนั้นองค์ประกอบในการเกิดขึ้นของพื้นที่จึงไม่ต้องการโครงสร้างที่ซับซ้อน หรือหลากหลาย และด้วยข้อจำกัดเช่นนี้เอง ทำให้สถาปัตยกรรมเช่นนี้มักไม่เกิดขึ้นในลักษณะที่ดินที่มีขนาดใหญ่มากเกินไป และมีการรูปร่างของที่ดินไม่หลากหลาย

6.2 แบบ B สถาปัตยกรรมกึ่งถาวรที่ต้องการฐาน

เป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ต้องการฐาน เหมือนดังดอกไม้ที่มีการผลิบานจากฐานดอก โดยฐานนั้นจะมีความถาวรมากกว่าส่วนอื่น อาจจะเป็นฐานราก พื้นทีลานกว้าง หรือพื้นที่ที่มีความถาวรส่วนอื่น ๆ โดยจะมีการติดตั้งล่วงหน้าเพื่อให้เกิดการครอบครองพื้นที่ก่อนที่จะเกิดการก่อรูปจนเกิดกิจกรรมได้ครบถ้วน ซึ่งลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบนี้มักจะเกิดควบคู่กับกิจกรรมที่มีการใช้งานที่ซับซ้อน เช่น ลักษณะที่พักอาศัย งานเทศกาลดนตรี ตลาดขนาดใหญ่ที่มีผู้เช่าหลากหลาย

ในท้ายที่สุดจึงสามารถสรุปองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นได้เป็น 4 ส่วน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้เกิดการครอบครองพื้นที่โดยสถาปัตยกรรมกึ่งถาวรได้อย่างสมบูรณ์ทั้งรูปแบบที่ต้องการฐาน และไม่ต้องการฐาน อันได้แก่

1. ส่วนของงานระบบ (Service Pack) คือองค์ประกอบที่บรรจุพื้นที่งานระบบเพื่อให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทำงานได้สมบูรณ์ โดยสามารถจำแนกได้เป็น ส่วนงานปะปา ส่วนงานไฟฟ้า ส่วนห้องสุขา และส่วนพื้นที่เก็บของ
2. ส่วนของฐาน (Platform) คือองค์ประกอบที่ทำหน้าที่ส่วนกึ่งถาวร เพื่อครอบครองพื้นที่ก่อนที่องค์ประกอบส่วนอื่นจะปรากฏตัวจนสามารถเกิดกิจกรรมได้อย่างสมบูรณ์
3. ส่วนของพื้นที่โอบล้อม (Pop Up Boundary) ซึ่งจะปรากฏตัวเพื่อให้เกิดการประกอบกิจกรรมที่ต้องการได้อย่างสมบูรณ์ มีช่วงเวลาในการครอบครองพื้นที่ที่ชัดเจน
4. ส่วนของเครื่องใช้ (Furniture) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบกิจกรรมที่มีความสมบูรณ์ และเหมาะสมต่อการใช้งาน

ภาพที่ 5: แสดงองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมชั่วคราว

7. ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ ฐานและพื้นที่โอบล้อม

จากข้อสรุปในการศึกษาสถาปัตยกรรมกึ่งถาวร ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าสถาปัตยกรรมรูปแบบนี้ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสี่ส่วน อันได้แก่ ส่วนงานระบบ ฐาน พื้นที่โอบล้อม และเครื่องเรือน โดยมีที่ส่วนงานระบบและพื้นที่ฐานจะทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบกึ่งถาวรเพื่อเตรียมพร้อมให้กับพื้นที่ว่าง โดยองค์ประกอบส่วนนี้เองยังทำหน้าที่แสดงขอบเขตและเป็นแนวทางในองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่ใช้งานให้กับพื้นที่อีกด้วย

ในส่วนของพื้นที่โอบล้อมนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อมีความต้องการใช้งานกิจกรรมอย่างครบรูปแบบ องค์ประกอบชนิดนี้จะมีช่วงระยะเวลาในการครอบครองพื้นที่และมีความชั่วคราวสูง

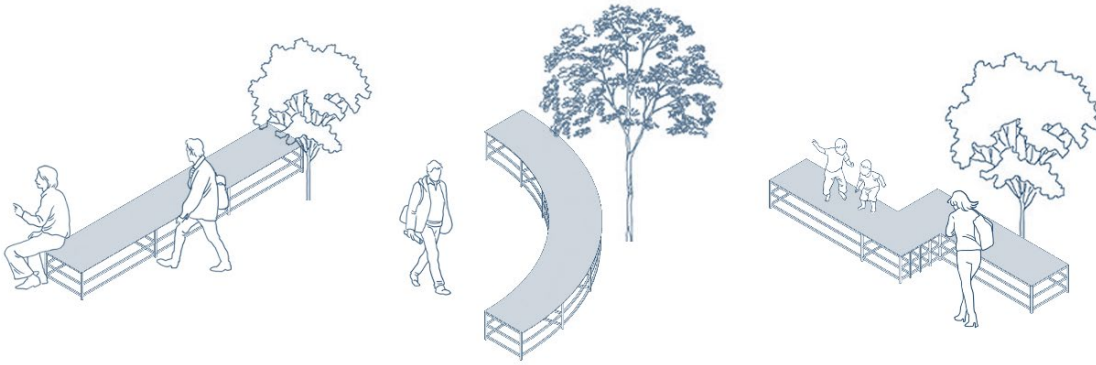
8. แนวทางการออกแบบฐานสำหรับสถาปัตยกรรมกึ่งถาวรที่ต้องการฐาน

จากคำนิยามที่เคยกล่าวข้างต้นว่าฐานคือองค์ประกอบที่มีความกึ่งถาวรที่สุด ถูกก่อสร้างขึ้นมาเพื่อแสดงการครอบครองพื้นที่ และเตรียมพร้อมสำหรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งฐานนี้เองจะมีความตายตัวเพื่อทำหน้าที่แสดงแนวทางสำหรับสถาปัตยกรรมที่จะปรากฏตัวขึ้นในอนาคตอีกด้วย ซึ่งการออกแบบฐานนั้นจะถูกออกแบบภายใต้เงื่อนไขในการครอบครองพื้นที่ระยะยาวโดยที่แสดงความเป็นถาวรให้น้อยที่สุด รวมถึงความสามารถในการจัดการพื้นที่ที่หลากหลายของรูปแบบที่ดิน โดยเราแบ่งประเภทของฐานออกเป็น 5 ประเภทจากการวิเคราะห์ผ่านกรณีศึกษา และความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่ศึกษาได้ดังนี้

8.1 ฐานที่ทำหน้าที่เป็นพื้นยกระดับ

ฐานที่ทำหน้าที่เป็นพื้นยกระดับ โดยเป็นฐานที่มีลักษณะของพื้นที่โล่ง อาจทำหน้าที่เป็นฐานรากให้กับโครงสร้างที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งในช่วงเวลาปกติ ฐานประเภทนี้จะทำหน้าที่เป็นลานพื้นที่อเนกประสงค์สำหรับผู้ทั่วไป

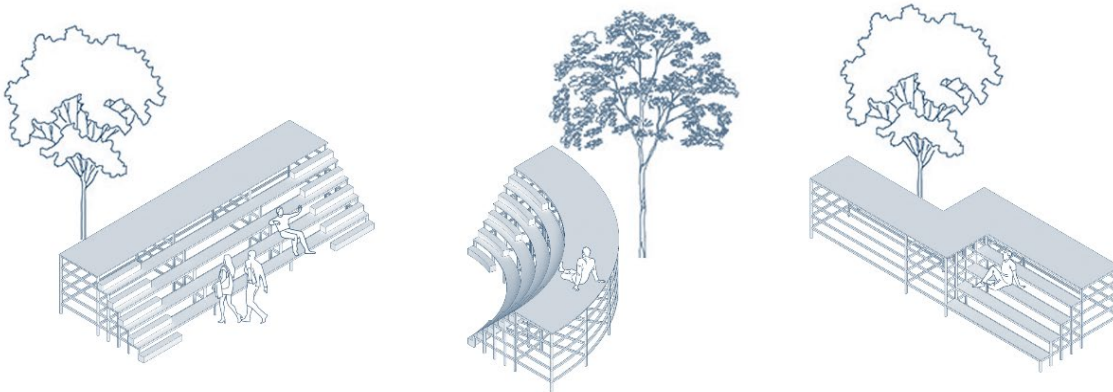
การออกแบบของฐานควรสะท้อนถึงสภาพที่มีการสัมผัสกับผิวดินเดิมให้น้อย และใช้วิธีการก่อสร้างแบบแห้ง (Dry Process) ในการก่อสร้าง รวมถึงความตั้งใจในการยกระดับพื้นที่ลานให้เหนือจากผิวดินเดิมในระยะ 40 เซนติเมตร – 120 เซนติเมตร เพื่อลดการสัมผัสระหว่างกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นกับผิวดินเดิมซึ่งส่งผลถึงช่วงระยะเวลาที่ฐานถูกรื้อถอนอันจะทำให้ลดขั้นตอนในการจัดการกับพื้นที่ดินเดิมได้มากที่สุด (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 6: แสดงฐานที่ทำหน้าที่เป็นพื้นยกระดับ

8.2 ฐานที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งาน

ฐานที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งาน โดยเป็นฐานที่มีลักษณะคล้ายอัฒจันทร์ ทำหน้าที่สร้างฐานสำหรับโอบล้อมผู้ใช้งาน เช่นเดียวกับฐานในลักษณะพื้นที่ยกระดับ การออกแบบของฐานควรสะท้อนถึงกายภาพที่มีการสัมผัสกับผืนดินเดิมให้น้อย และใช้พื้นที่ส่วนต่างระดับเป็นที่นั่งลาดลงไป ให้สามารถใช้งานเป็นพื้นที่นั่งได้ โดยฐานประเภทนี้ยังสามารถใช้เป็นพื้นที่สำหรับพบปะสังสรรค์ของผู้คนโดยรอบจากลักษณะทางกายภาพของฐานที่ลาดเอียงจนเกิดการโอบล้อมคล้ายเวที (ภาพที่ 7)

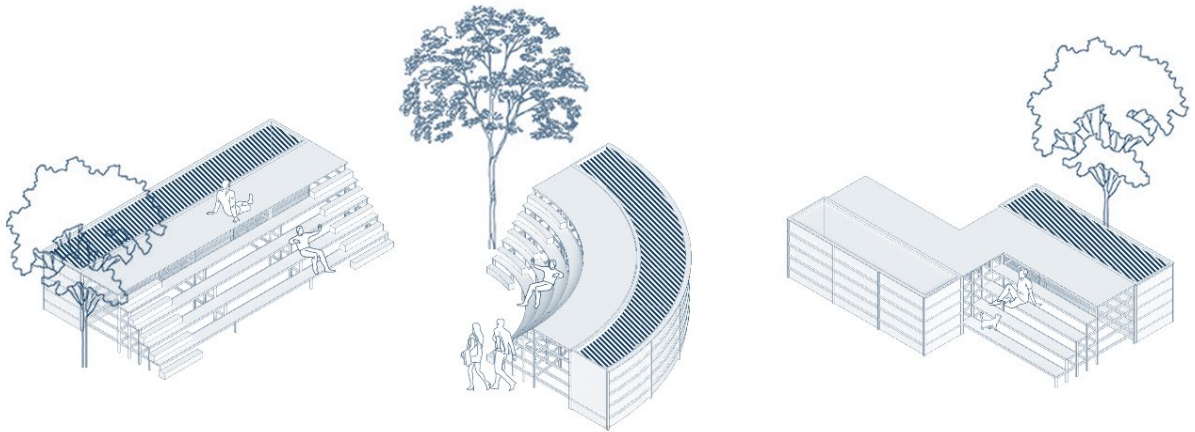

ภาพที่ 7: แสดงฐานที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งาน

8.3 ฐานที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งานและโอบล้อมพื้นที่

ฐานที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งานและโอบล้อมพื้นที่ โดยเป็นฐานที่มีลักษณะคล้ายฐานประเภทที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งาน แต่มีคุณลักษณะเพิ่มเติมในการสร้างพื้นที่โอบล้อม โดยฐานชนิดนี้เป็นฐานที่ถูกออกแบบมาอย่างเจาะจงสำหรับกิจกรรมประเภทที่ต้องการการยกระดับไปมาของพื้นที่ใช้งาน เช่นบ่อน้ำ ลานสเก็ตบอร์ด เป็นต้น (ภาพที่ 8)

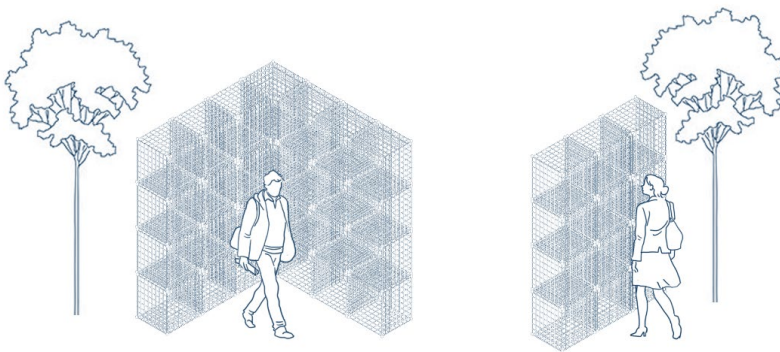
ในส่วนของโครงสร้างของฐานจะยังคงเป็นโครงสร้างเหล็กที่เป็นระบบแห้ง (Dry Process) และผสมผสานเข้ากับโครงสร้างคอนกรีตสำเร็จรูปเพื่อรองรับพื้นผิวที่มีความแข็งแรง สำหรับกิจกรรมเช่นลานสเก็ตบอร์ดซึ่ง

ภาพที่ 8: แสดงฐานที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งานและโอบล้อมพื้นที่

8.4 ฐานที่ทำหน้าที่เป็นผนังโอบล้อม

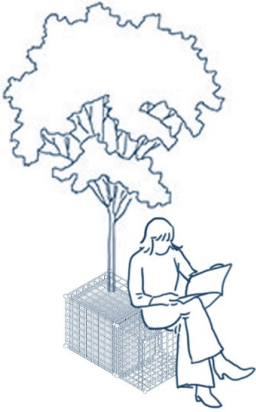
ฐานในลักษณะนี้จะแตกต่างจากฐานอื่น ๆ ข้างต้น โดยมีเงื่อนไขในการออกแบบที่เป็นลักษณะคล้ายผืนผนัง มีองค์ประกอบเป็นชั้นวางและมีคุณสมบัติพื้นผิวเป็นรูปพรุน ดังนั้นฐานชนิดนี้จะถูกออกแบบโดยใช้กล่องเหล็กตะแกรงสำเร็จรูปที่สามารถประกอบสร้างเป็นผืน มีความแข็งแรงและสามารถตั้งอยู่ได้ด้วยตัวของฐานเอง (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9: แสดงฐานที่ทำหน้าที่เป็นผืนโอบล้อม

8.5 ฐานที่ทำหน้าที่เป็นที่นั่ง

ฐานในลักษณะนี้ถูกออกแบบมาเพื่อใช้สำหรับกิจกรรมที่มีพีชพันธุ์เข้ามาเกี่ยว ซึ่งเมื่อพิจารณาจากระยะและขนาดสำหรับการปลูกต้นไม้ขนาดกลางแล้วจะสัมพันธ์กับระยะสำหรับนั่งของผู้ใช้งาน ดังนั้นฐานนี้จึงเสมือนการผสมองค์ประกอบระหว่างที่นั่งและกระถางต้นไม้ (ภาพที่ 10)

ภาพที่ 10: แสดงฐานที่ทำหน้าที่เป็นที่นั่ง

9. แนวทางในการออกแบบพื้นที่โอบล้อม

ในส่วนของพื้นที่โอบล้อมทั้งสามรูปแบบอันได้แก่พื้นที่โอบล้อมแนวตั้ง พื้นที่โอบล้อมระนาบเหนือศีรษะ และพื้นที่โอบล้อมทั้งผืนนั้น มีเงื่อนไขในการออกแบบผ่านความต้องการของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น โดยสามารถแบ่งได้เป็น

9.1 พื้นที่ระนาบทางตั้ง

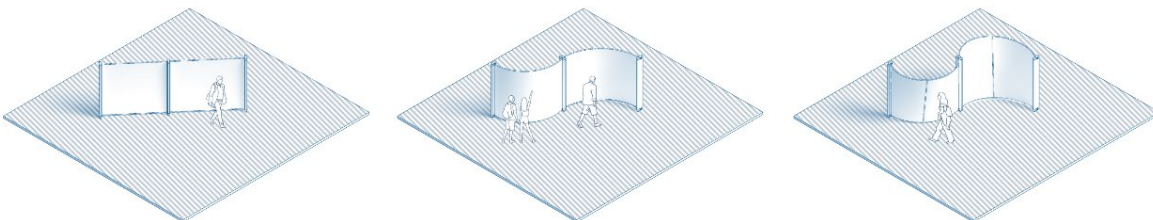
โจทย์ในการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ผิวและกิจกรรมคือต้องการการปิดล้อมที่ไม่สมบูรณ์ และสามารถตั้งอยู่ได้ด้วยตัวเอง ในขณะเดียวกันเงื่อนไขทางพื้นที่ผิวคือความเป็นระนาบแข็งแรง สามารถติดตั้งอุปกรณ์อื่น ๆ ได้ และมีความโปร่งพรุนในพื้นที่ผิว

ดังนั้นจึงเกิดผลลัพธ์ในการออกแบบเป็นพื้นที่ผิวทางตั้งที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องแสดงขอบเขต โดยมีความหลากหลายของวัสดุที่จะช่วยให้เกิดความหลากหลายในการครอบคลุมพื้นที่ ตั้งแต่ในเชิงสองมิติไปจนถึงสามมิติ

โดยระนาบทางตั้งรูปแบบแรกคือการประกอบของผืนผนังยิปซัมบอร์ดที่ใช้ความหนาของโครงสร้างในการช่วยให้สามารถตั้งอยู่ได้ด้วยตัวเอง สามารถโอบล้อมพื้นที่ได้อย่างง่าย ๆ จัดการได้เฉพาะกับพื้นที่ที่ไม่ซับซ้อน

ระนาบทางตั้งรูปแบบที่สอง คือการโอบล้อมของโครงสร้างแล้วจึงปิดล้อมด้วยผืนเหล็กตะแกรงที่ทอติดกับใยผ้า ซึ่งช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นของพื้นที่ผิว สามารถจัดการกับพื้นที่ได้หลากหลายตามลักษณะของกิจกรรมที่สิ้นไหล

ระนาบทางตั้งรูปแบบที่สาม คือการโอบล้อมของโครงสร้างแล้วจึงปิดล้อมด้วยผืนวัสดุยางแผ่น ซึ่งมีความยืดหยุ่นสูงในระนาบทั้งสามมิติ ทำให้สามารถจัดการกับพื้นที่ได้หลากหลายในทุกระนาบ

ภาพที่ 11: สรุประนาบทางตั้งทั้งสามรูปแบบ

9.2 พื้นที่ระนาบเหนือศีรษะ

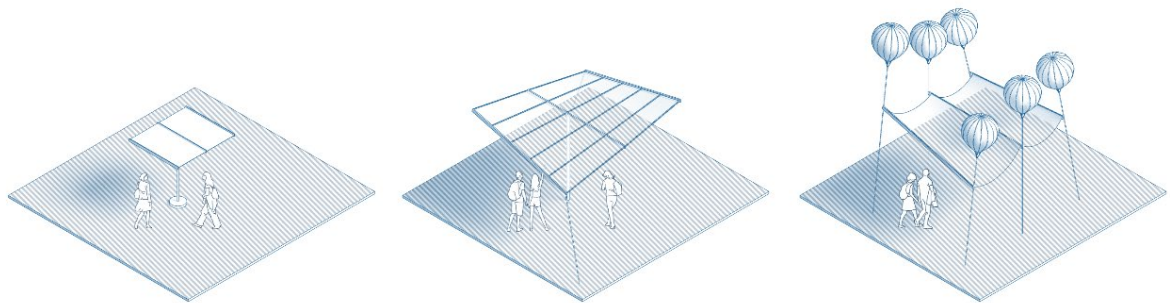
โจทย์ในการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่ผิวและกิจกรรมคือต้องการการครอบคลุมพื้นที่ที่หลากหลาย และสิ้นไหล ลดจำนวนของโครงสร้างเพื่อลดการรบกวนกิจกรรมด้านล่าง ในส่วนของพื้นที่ผิวต้องการพื้นที่ผิวที่มีลักษณะเป็นผิวแข็งและโปร่งใส

ดังนั้นจึงเกิดผลลัพธ์ในการออกแบบเป็นพื้นผิวระนาบเหนือศีรษะที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องแสดงขอบเขต โดยมีความหลากหลายของวัสดุที่จะช่วยให้เกิดความหลากหลายในการครอบคลุมพื้นที่ ตั้งแต่ในเชิงสองมิติไปจนถึงสามมิติเช่นเดียวกับระนาบทางตั้ง

โดยพื้นผิวระนาบเหนือศีรษะรูปแบบแรกคือหลังคาโครงสร้างเหล็กข้อแข็ง (Rigid Frame) ที่ตั้งอยู่บนโครงสร้างเพียงเสาเดียวเพื่อลดการรบกวนกิจกรรมด้านล่าง และยื่นโครงสร้างเพื่อรับพื้นผิวไปในแกนนอน ซึ่งจะมีโครงสร้างคล้ายร่มสนาม

พื้นผิวระนาบเหนือศีรษะรูปแบบที่สองจะคล้ายกับรูปแบบแรก หากแต่เปลี่ยนวัสดุให้มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อให้สามารถปิดพื้นผิวในระนาบทางตั้งได้ ซึ่งจะทำให้สามารถจัดการปริมาตรของที่ว่างได้หลากหลายมิติขึ้น

และพื้นผิวระนาบเหนือศีรษะรูปแบบที่สาม คือความพยายามลดโครงสร้างที่ตะพื้นให้เหลือน้อยที่สุด จึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างพื้นผิวและโครงสร้างบอลลูน โดยตัวบอลลูนนี้เองที่จะช่วยการปรับเปลี่ยนและควบคุมการโอบล้อมทั้งสามมิติ

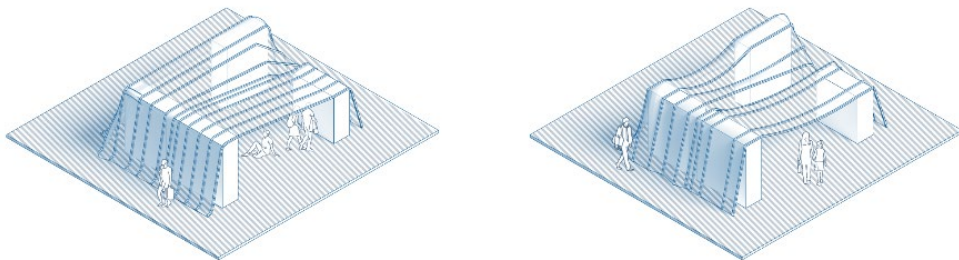

ภาพที่ 12: สรุประนาบเหนือศีรษะทั้งสามรูปแบบ

9.3 พื้นที่โอบล้อมทั้งผืน

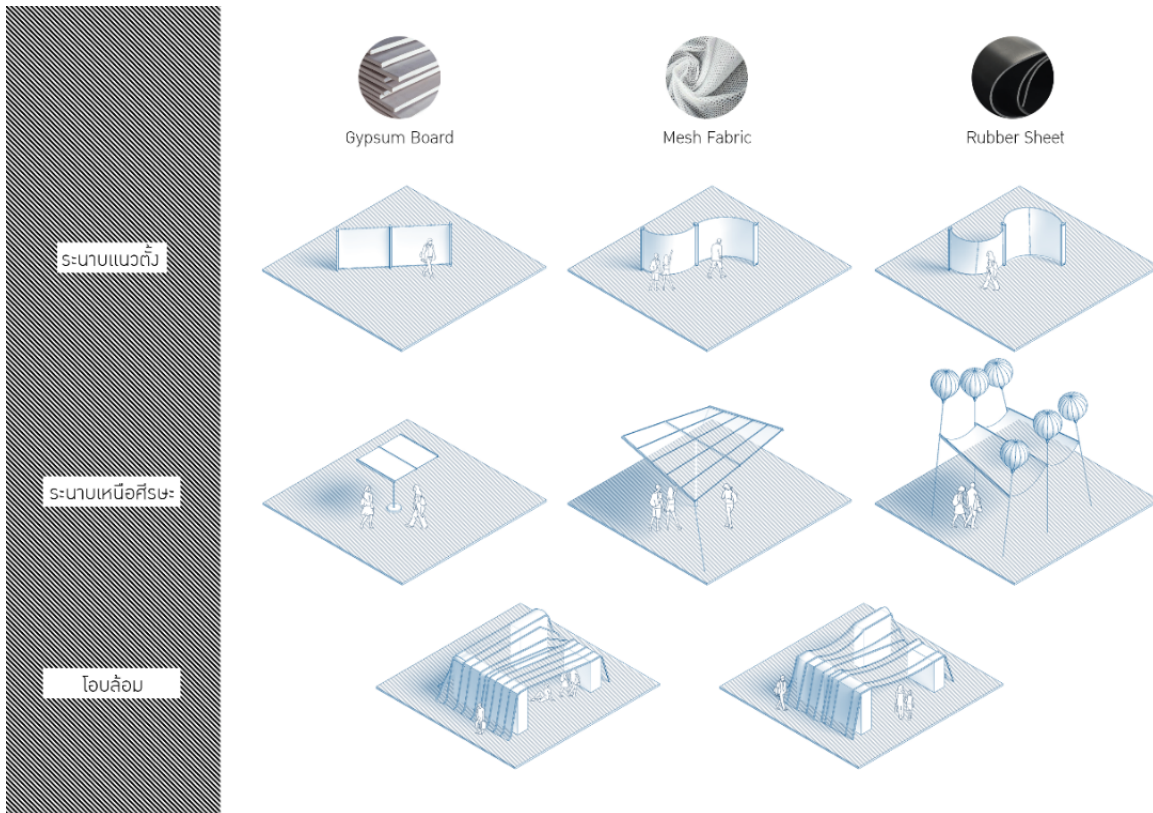
เป็นการโอบล้อมที่ต้องการครอบคลุมพื้นที่กิจกรรมเป็นผืนเดียว ตั้งแต่ระนาบตั้งไปจนถึงระนาบเหนือศีรษะ และต้องการความยืดหยุ่นสูงตามปริมาตรของกิจกรรมที่เกิดขึ้น

ดังนั้นจึงเป็นการสร้างพื้นที่โอบล้อมโดยใช้การใช้งานและกิจกรรมเป็นโครงสร้างแล้วจึงปิดล้อมด้วยพื้นผิวที่เป็นวัสดุยืดหยุ่น คล้ายกับการสร้างพื้นที่โอบล้อมลักษณะเดียวกับเต็นท์

ภาพที่ 13: สรุปรการโอบล้อมทั้งผืน

นอกจากนี้ ยังสามารถสรุปลักษณะของวัสดุซึ่งสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมได้อีกด้วย โดยที่กิจกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมก็จะถูกปิดล้อมด้วยวัสดุที่มีความทึบแข็ง ในขณะที่พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมได้ง่ายหรือบ่อยครั้งก็จะถูกปกคลุมด้วยวัสดุที่มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงไปของกิจกรรม

ภาพที่ 14: สรุปความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือและวัสดุ

10. การทดลองออกแบบเพื่อวัดผลเครื่องมือทางสถาปัตยกรรม

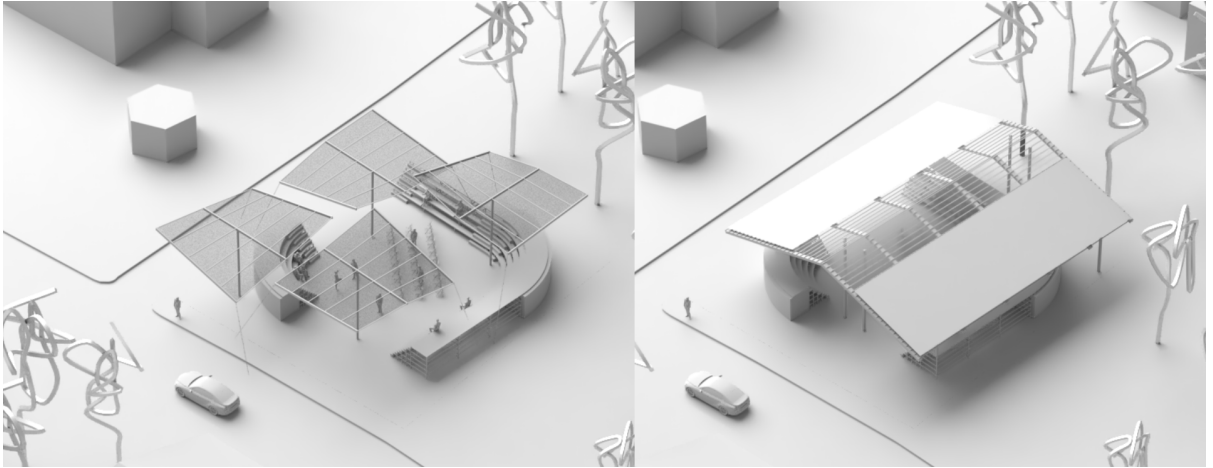
จากการศึกษาเพื่อสร้างชุดเครื่องมือสำหรับการจัดการพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างด้วยสถาปัตยกรรมชั่วคราวนั้นจะวัดผลด้วยการทดลองออกแบบผ่านพื้นที่สองพื้นที่ที่มีคุณลักษณะต่างกัน ทั้งในเรื่องของขนาด บริบท และพื้นที่ใช้งาน

10.1 การทดลองที่ 1

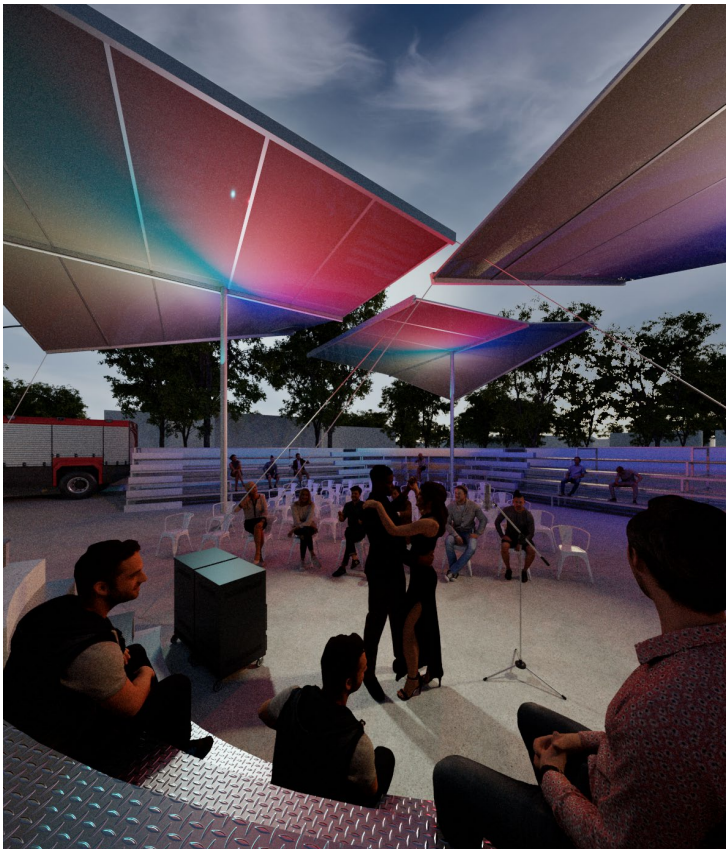

ภาพที่ 15: แสดงตำแหน่งและบริบทของพื้นที่ทดลองที่ 1

โดยการทดลองที่ 1 จะเป็นการทดลองเครื่องมือทางสถาปัตยกรรมในลักษณะที่เป็นพื้นที่จัดกิจกรรม ซึ่งใช้เครื่องมือในลักษณะของฐานที่ทำหน้าที่ยกผู้ใช้งาน และพื้นที่โอบล้อมในลักษณะผืนเนื้อสีระชะ โดยจากผลการทดลองออกแบบจะสามารถเห็นได้ถึงการทำหน้าที่ของฐานที่มีลักษณะของความถาวรในระดับหนึ่ง และทำหน้าที่แสดงแนวทางให้องค์ประกอบชั่วคราวอื่น ๆ ในอนาคต อีกทั้งในส่วนของพื้นที่โอบล้อมเนื้อสีระชะก็มีการยึดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย

ภาพที่ 16: แสดงภาพสามมิติของการทดลองที่ 1 ที่แสดงถึงการปรับเปลี่ยนจากความชั่วคราวไปสู่ถาวรโดยฐาน

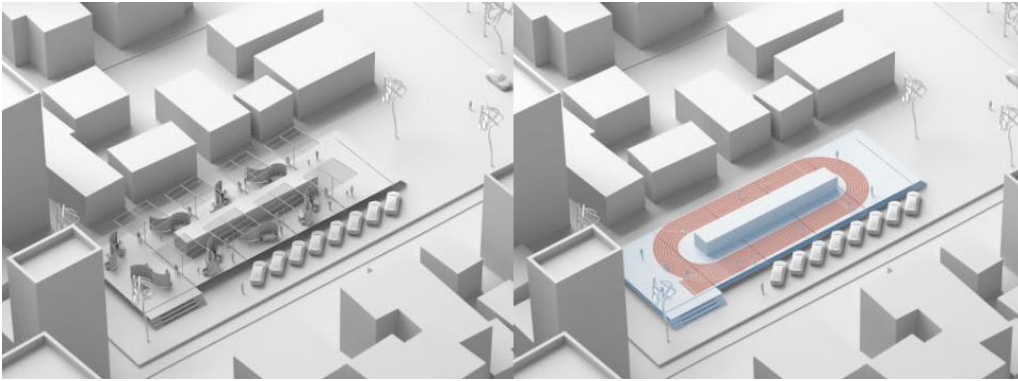
ภาพที่ 17: แสดงภาพทัศนียภาพของการทดลองที่ 1

10.2 การทดลองที่ 2

ภาพที่ 18: แสดงตำแหน่งและบริบทของพื้นที่ทดลองที่ 2

ในขณะที่การทดลองที่ 2 จะเป็นการทดลองในพื้นที่บริบทเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่และมีลักษณะของกิจกรรมที่มีการหมุนเวียนอยู่ตลอดเวลาเช่นตลาด โดยฐานจะเข้ามาทำหน้าที่เป็นลานสำหรับกิจกรรมชั่วคราวอื่น ๆ ที่ไม่ต้องการพื้นที่โอปัล้อม เช่นลานคนเมืองหรือลานกีฬา ซึ่งในการทดลองนี้จะแสดงให้เห็นถึงฐานที่ทำหน้าที่แสดงแนวทางสำหรับองค์ประกอบอื่น ๆ ของสถาปัตยกรรมอย่างชัดเจน และรองรับสำหรับการเติบโตเป็นสถาปัตยกรรมถาวรต่อไป

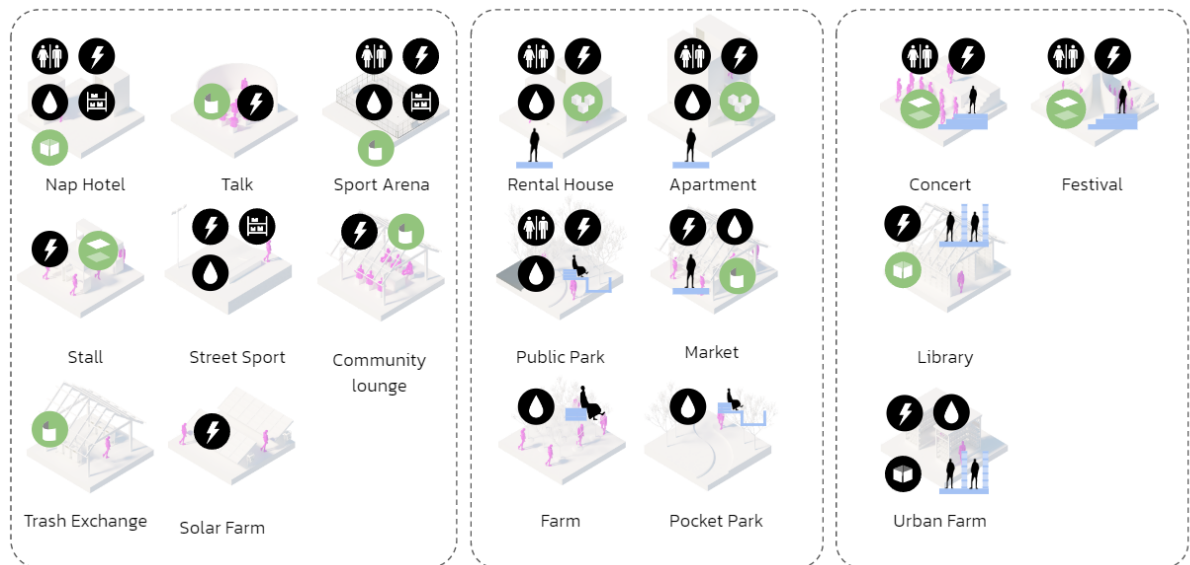
ภาพที่ 19: แสดงภาพสามมิติของการทดลองที่ 2 ที่แสดงถึงลำดับการใช้งานที่หลากหลายแม้องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมจะยังไม่ครบถ้วน

ภาพที่ 20: แสดงภาพทัศนียภาพของการทดลองที่ 2

11. การอภิปรายผล

จากผลการทดลองทั้งสองรูปแบบผ่านการใช้งานของเครื่องมือทางสถาปัตยกรรมกึ่งถาวร สามารถแสดงการก่อรูปเพื่อให้เกิดความชั่วคราวของพื้นที่และสามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้งานได้หลากหลาย โดยที่ทั้งรูปแบบกิจกรรมและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมล้วนเป็นรูปแบบที่มีผลกระทบจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งสิ้น โดยที่สามารถสรุปรูปแบบของเครื่องมือกับกิจกรรมได้ภาพที่ 21

ภาพที่ 21: แสดงการสรุปรูปแบบของเครื่องมือกับกิจกรรม

บรรณานุกรม

- Dd property. (2564). ราคาประเมินตามย่านของที่ดินราคาที่ดิน แต่ละจังหวัด ราคาประเมินที่ดิน ปี 2564-2565 จาก กรมธนารักษ์. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://www.ddproperty.com/คู่มือซื้อขาย/อัปเดตราคาประเมินที่ดินทั่วประเทศรอบใหม่-14870>
- Simona Kolimárová (2564). **The phenomenon of temporary architecture – its background and potential.** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://alfa.stuba.sk/the-phenomenon-of-temporary-architecture-its-background-and-potential/>
- United Nation. (2564). **The 17 Goals.** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://sdgs.un.org/goal>
- ฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล การเพิ่มพื้นที่สีเขียว (2564). **ฐานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผล การเพิ่มพื้นที่สีเขียว กรุงเทพมหานคร.** [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://203.155.220.118/green-parks-admin/>
- ดวงฉวี เลาวกุล. (2557). “การกระจุกตัวของความมั่งคั่งในสังคมไทย.” ใน **สู่สังคมไทยเสมอหน้า**. บทที่ 2. บรรณาธิการ โดย ผาสุก พงษ์ไพจิตร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุกุลพัฒน์ คุ่มไพศาล และนดา ศรีสะอาด. (2562). “การบริหารที่ดินนวกัฟในเขตกรุงเทพมหานครให้เกิดประโยชน์สูงสุด”. ใน **วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, 30(2), 177-185.
- ภูริวัฒน์ ไชยมีสุข. (2556). **พื้นที่ชั่วคราวทางสถาปัตยกรรมจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลืออย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุกตฤติ จารุณช
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งคอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำทั้งในด้านข้อมูลและการวิเคราะห์ตลอดมา และต้อง
ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อติสร ศรีเสาวนันทน์ พร้อมคณาจารย์ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากรที่คอยเสนอแนะ ให้ความรู้และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทำวิจัยฉบับนี้